

עבודת השבת

בראת "מלאים"

ממה שאתה נותן לעני אתה מקבל ממנו, שכששאל טוֹרְנוֹסוֹרְפוֹס הֶרְשֶׁע את רבי עקיבא (בבא בתרא י') אם אֵלֶיְכֶם אוֹהֵב עֲנִים מִפְּנֵי מַה אָנוּ מִפְּרַנְסְתֶּם? אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא כְּדִי שְׂנֵצֹל אֲנִי מְרִינָה שֶׁל גֵּהֶנֶם (פלי יקר).

וּבִדְרֹךְ רַמֵּז אָמַר: "אם כסף תלווה את עמי" היינו אם יש לך כסף ואתה רוצה לרעת מה לעשות בו, אז "תלווה את עמי" תנצל אותו לגמ"ח, ולא כאותם ששומרים את הכסף תחת הרצפה ונמצאו מִפְּסָדִים מְכֻל, כי אין להם ברכה בכסף בעולם הזה וגם לא שכר בעולם הבא. ולעמית זו כשהכסף נתון לגמ"ח, אין לך ברכה גדולה מזו, ותרבה פעמים יכול האדם לזכות על ידי ממונו אפילו להציל נפשות שהרי בפרט בדורות שעברו הרבה חולים מתו בגלל שלא היה להם כסף לתת לדופא.

"ויבשר בשדה טרפה לא תאכלו" (מִשְׁפָּטִים כבד) מדוע כתוב "בשר בשדה טרפה" וכי רק בשדה אסור ואלו בבית מת? (עין בפרוש אבן עזרא). אלא נתן לפרש על דרך הדרש. כי בדרך כלל מי שבני ביתו מקפידים לשמור על מאכלים כשרים, אע"פ שהוא אינו ירא ה' כל כך, הוא מתבייש לאכול מאכלים שאינם כשרים מפני שהוא נמצא במסגרת, או מפני שמצוי לו בלאו הכי בשר כשר ולמה לו לאכול בשר טרפה? אבל כשהוא נמצא בשדה כלומר מחוץ לבית כגון בטויל או במלואים וכדומה אז יש חשש שמא יכשל ויאכל טרפה כשאין לו בשר כשר, וגם אין לו ממי להתבייש, חוץ מבורא עולם. ולכן מפני חשש תאונת הבשר הזהירה התורה בפרוש "ויבשר בשדה" טרפה לא תאכלו, בכל מצב שיהיה.

ומעשה בעירה אחת שהממשלה גזרה לפנות את בית הקברות שלה לדרך כביש, ופנו את כל המתים ובכל בית הקברות נמצאו רק עצמות, חוץ משני קברים שהיו גופות שלמות האחת הייתה של רב העירה שהיה איש צדיק וקדוש. והשניה של חיל אחד וכלם תמחו איזו זכות הייתה לחיל הפשוט הזה שנשאר גופו שלם? לאחר שחקרו נודע שאותו חיל היה משרת בצבא הפלוגי והיה תמיד נזהר שלא לטעם מפגוליהם. פעם אחת ספרו לקצין הגוי שכך נזהג היהודי שלא טועם מהאכל שלהם. חרה לו מאוד וצוה לכמה חילים להאכילו בכוח בשר חזיר. השכיבו את החיל היהודי ודחפו לתוך פיו בשר חזיר ולא בלע עד שנחנק ומת. וכעת לאחר מאה שנה נתגלה קברו והיה גופו שלם ורענן ונכתב כל זה בספר חברה קדישא ונעשה על ידי זה קדוש ה' גדול (קול יהודה).

"כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וחרלת מעוב לו עזב תעזב עמו" (מִשְׁפָּטִים כגה) עזב תעזב עמו. וזהו שנאמר "עזב" היינו הנח את איבתך, וברגע זה אל תחשב בה. וזה שנאמר "תעזב" שתלך לסייע לו לפרק משאו. וזהו אחת ממצות עשה

"אם כסף תלווה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה" (מִשְׁפָּטִים כבכד) איתא במכילתא, רבי ישמעאל אומר כל מקום שכתוב אם במקרה זהו לשון רשות חוץ מאם כסף תלווה את עמי, ויש לדרוק אם בן מדוע הכתוב השתמש בלשון אם כסף תלווה את עמי בלשון ספק, היה צריך לומר בלשון וראוי כשתלווה את עמי אז לא תהיה לו כנשה? מכאן יש ללמד כי מי שהשפע עליו שפע של ברכה, ידע שמהשמים הוסיפו לו יותר מכדי צרכו בהשגחה פרטית, בכדי שישע ביד הנצרכים כי למעשה ה' נותן שפע בחסדו לכל איש ואיש די מחסורו אך בהיות ואדם חוטא לכן אינו ראוי לקבל פרנסתו בכבוד מאד ה' יתברך, וברב רחמי מקבץ שכרו למקום אחר בכדי שיתפרנס בביוון ויזה גם מזכה הקדוש ברוך הוא את העשיר באמצעות נתינת צדקה וחסד לרעהו שיוזה לשכר רב.

וזהו שאמר הכתוב "אם כסף" כלומר אם הנך רואה השפע יבואו דרכך ולכן לא תהיה לו כנשה" לשון נשיאות ומעלה לא תתנשא עליו כי משלו אתה נותן לו (אור החיים הקדוש ז"ל). זאת ועוד שאם תחשב שהכסף שלך הוא, בסופו של דבר תלווה ברבית והרי כתוב "לא תשימון עליו נשך" כלומר הלוואה ברבית הוא כנשיכת הנחש, שהרי נחש עושה חבורה קטנה והאדם לא מרגיש, ופתאום החבורה מבצבצת ונופחת עד קרקרו, כך מי שלוה ברבית הוא לא מרגיש שום חסרון עד שהרבית עולה ומחסרתו מוון הרבה (רש"י).

ובכונה הדגיש הכתוב את "עמי" וגם "עמך" שמשני סבות אתה חייב להלות לו, האחד כי הוא עמי כמו עמי הארץ, ודרך המלך הוא שבזמן שעמו ועבדיו מחסרין צידה, כל אדם יכול להלות להם על סמך שהמלך יפרע את חובו, כי על המלך לזון את עמו והנותן להם כאלו נתן למלך, ועל כן הוא בטוח שה' יפרע חובו גם כשנותן לעני, השני הוא "עמך" שיתר

אופק ת"א

17:42	כניסת השבת
18:40	צאת השבת
17:33	שקיעה
18:45	ר. תם
6:24	הנץ

הפטרה: "הדפּר אשר היתה"

לאכסניה. ושם אכלו ושתו יחד ונגעשו רעים אהובים. ומה גרם להם זאת על שקים זה מצוה אחת מן התורה. שמצוה גוררת מצוה. ואומר הכתוב: דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום (משלי ג) ר"ל בגלל המצוות שרעים שלום ואהבה בין הבריות. ודעו שאמרו בגמרא שבין במצוות פריקה ובין במצוות טעינה החיוב הוא כשיש בינו ובינו כשעור רסיו אמות ושני שלישי אמה. שאם היה רחוק מן השעור הזה, פטור.

"עזב תעשוב עמו" (משפטים נגיה) פעם עברה אשה אחת סמוך לביתו של רבי יוסף וזנדל מפלנט, מורו ורבו של רבי ישראל סלנטר, לחפש את שואב המים. כשלא מצאה אותו ופגשה בו, וזנדל, שחשבתו על פי תלבשתו לזקן עני, הציעה לו לשאב לה חמשה פחי מים במחיר סכום מסים. ר' וזנדל קבל את הצעתה בשמחה, ושאב לה את המים. כשסים לסייע לה אמר לזקנה שעכשו אין לו צורך בשכר, ולכן יקח ממנה את השכר אחרי שישאב לה מים בפעם הבאה. אחרי שבוע חקרה הזקנה אודות שואב המים כדי לשלם לו את שכרו ונדדע לה שהשואב היה ר' וזנדל. שפשטאה אליו ובקשה את סליחתו, צחק ר' וזנדל ואמר לה יישר כוחם, שעל ידך נודמן לי לגמל חסד בגופי ("רבי יוסף וזנדל ורבותיו").

שבתורה ונקראת מצות פריקה. ר"ל פריקת המשא מעל גבי הבהמה. ויש בזה עוד מצוה ששמה מצות טעינה, כלומר לעזר לו להטעין המשא על גבי הבהמה, כפי שמוכר בפרשת פי תצא. ויש הבדל בין מצוה אחת לחברתה, שבמצות פריקה יש חיוב לילך ולפרק בחנם, כיון שיש בזה צער בעלי חיים, שלבהמה יש צער מן המשא המטל עליה, בין אם המשא הוא כשעור שיכולה לסבל, ובין אם הוא יתר מכדי יכלתה. וכן אם תמות הבהמה יאבד בעליה ממונו, ובגלל ב' הטעמים האלו צוה הקב"ה לעזר לו לפרק משאו. ומי שרואה אותו בכך ואינו עוזר לו, עובר על ב' מצוות. האחת מצות עשה והאחת מצות לא תעשה. אלא אם כן הוא כהן והבהמה בבית הקברות, או שהוא זקן או תלמיד חכם, שפטרה אותו תורה ממצוה זו.

מעשה היה בשני בני אדם שהיו מהלכים בדרך. והיו שונאים זה לזה, באמצע הדרך נפל משאו של אחד מהם מחמורו, וכשראוהו חברו בכך רץ להטעין משאו כדי לקיים מצות התורה. באותה שעה אמר הלה בלבו, אני טעייתי בפלוני, שחשבתיו אותו לאויבי, ועכשו בא וסייע לי להטעין המשא. ובכך התחילו מעט מעט לדבר זה עם זה עד שבאו

פינת ההלכות
"שניים שעשאוה ומלאכה שאינה צריכה לגופה"
 ע"פ ילקוט יוסף כרך ה.

כד. ואמנם אם משרת המלאכה לרפואה, חשב כמלאכה הצריכה לגופה, וכגון בחולב לתוד האזן לצורך רפואה, דאף שאינו צריך לחלב לשתותו, מכל מקום מאחר ויש צורך בחליבה זו לרפואה, חשב שפיר כמלאכה הצריכה לגופה. ודלא כמי שאומר דהיא דאיכא צערא יתרה באזן, מתר למלח מהחלב שברדיה לתוד האזן, כיון דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. [ילקוט יוסף שבת כרך ה עמוד רמב. יביע אמר חלק ה סימן לב אות א].

כה. יש מי שאומר שהעושה בשבת מלאכה שאינה צריכה לגופה, פטור אבל אסור מן התורה. אף מדברי הפוסקים נראה, דאין בזה אסור אלא מדרבנן. [ילקוט יוסף שבת כרך ה עמוד רמג].

כו. מלאכה שאינה צריכה לגופה, אפילו למאן דמחב הני מלי באב מלאכה, אבל בתולדה לכלי עלמא פטור אבל אסור. [ילקוט יוסף שבת כרך ה עמוד רמד].

כז. יש אומרים דביום טוב לכלי עלמא מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. [ילקוט יוסף שבת כרך ה עמוד רמה. מאידי ביצה ו. יביע אמר חלק ד' חאוי"ח סימן מד אות א].

סיפור בהמשכים
"רמזים משמיים" חלק א.

באותו יום ששי בחדש מרחשון תשס"ז (1955) מהר אהרן אוחנה לצאת ראשון מבית-הכנסת "בית-א-ל" בקזבלנקה, לאחר תפלת שחרית. הוא חש שדבר-מה מאיץ בו. רוח סתוית ערה נשבה בחוץ וראשי הדקלים נעו אנה ואנה. פתאום הבחין אהרן בדרך מתעופף עם הרוח בשביל שבזו הלך. הוא נראה דף-קדש מתוד סדור או משניות וכדומה. הוא החליט לתפס את הדף ולברר אם אכן זה דף מספר-קדש. נהר שלא להסב את תשומת-לב העוברים והשבים, החיש את צעדיו בעקבות הדף. כמעט הצליח לאחוז בו, אך הדף חמק והתעופף. עכשו כבר ראה בברור כי זה דף-קדש, והוא החל לרוץ בעקבות הדף, ולבסוף הצליח ותפס בו. כשהרים את הדף הזדקרו ממנו המלים: "לך-לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך". זה היה דף מספר בראשית, בדיוק מהפרשה של אותו שבוע! אהרן ישב על אחד הספסלים בגן צבורי כדי לנוח מריצת הבקר הבלתי-מתכננת. הוא החל לסדר את מחשבותיו. האם יש קשר פלאי בין הדף שמצא לבין ההתחבטויות הקשות שטרדו את מנוחתו בשנה האחרונה? הוא נולד בעיר גולמין, המרחקת פחמש-מאות ק"מ מקזבלנקה. בהיותו בן שמונה התייתם מאביו, משה. כשגדל מעט החל לסייע בפרנסת המשפחה, ועם הזמן הקים עסק משגשג. גם בתוך הקהלה התקדם ומנה לראש קהלת המלאח בגולמין. הוא נהג לנסע בתחלת השבוע לקזבלנקה ולחזר לביתו בגולמין לקראת השבת. הפעם נאלץ להתעכב, ולכן החליט לשבות בקזבלנקה. בבית-הכנסת שמע הבקר מפי הרב אלמליח על ההוראות שנתנו לאברהם אבינו בדבר הדרך שעליו ללכת בה. אף הוא חנה בעת האחרונה כמה וכמה סימנים, וזה האחרון הוא המשמעותי שבהם. זו היתה תקופת דמדומים במהפך השלטוני במרוקו. הצרפתים עמדו לעזוב לטובת עצמאותה של מרוקו. התהפוכות הדאיגו את היהודים. בימי הצרפתים זכו יהודי מרוקו ליחס נאות, והללו אף סיעו בעלית רבים מהם לארץ. עכשו היה קשה להעריך כיצד ינהג השלטון המסלמי. אהרן נזכר במה שארע בליל ב של ראש-השנה האחרון. לאחר שהמשפחה ישבה לסעודת חג ידו פתאום השכנים הערבים אבנים גדולות אל תוך הבית. עוד ארוץ ששמש בעבורו סימן לצורך לעלות לארץ-ישראל. התלבטות קשה התחוללה בלבו. העליה לארץ היא הדבר הנכון ביותר בעבורו ובעבור משפחתו. אך כיצד יתיר לבדם את אמו ואת אחיו הצעירים, שעדיין לא נשאו והלא גם העסק לא יתקיים בלעדיו. בעודו שקוע במחשבותיו התישב לצדו על הספסל אדם זר, לבוש לבוש אירופי. בלי להביט באהרן החל לדבר, כאלו לעצמו. "בונז'ור [=בקר טוב] אהרן אוחנה", אמר. דמו של אהרן קפא לרגע. מיהו האיש ומנין הוא מכיר אותו?.. **ההמשך ב"ה בגיליון הבא!**

עלון זה לעילוי נשמת!

ברוך עובדיה בן שרה	יגאל יוכפז בן שושנה
שרה בת סלמה	שלום בן משה
אסתר בת חנה	שלום בן אברהם
ציון עובדיה בן רחל	יחזקאל אליהו בן סמרה
נעמי לקס בת אסתר	יעקב לקס בן אסתר
רחל עובדיה בת אסתר	רבקה בת כאוגו וחנניה
שלמה בן אליהו ושרה	אברהם דמתי בן אסתר
דוד שורנזון בן חוה	יוסף צברי בן אהרון

ת. נ. צ. ב. ה.

עורך ומגיש: שלום ע.
 המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית:
 יש לשלוח הודעה לאימייל: avodat.aseem@gmail.com
 כמו כן ניתן להוריד את העלון באתרי "לדעת" ו"דרשו" ועוד..